

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת במדבר

המשימה הלאומית – אחדות ה' בתורה

מה ההבדל בין גילוי האלוקות שיש במצוות לבין גילוי האלוקות שיש בתורה? מה הקשר ללוחות הברית, וכיצד אנו מגלים זאת על ידי דגלי מדבר?

בשבוע שעבר הבאנו את באורו של אדמו"ר הזקן על מעלתם של המצוות, בפרק כ"ג בספר התניא. בספר הזוהר המצוות נקראים 'אברים דמלכא', אדמו"ר הזקן מסביר את דברי הזוהר כך: כמו שהגוף הוא מקום משכן לנפש (מרכבה) בו היא מתגלה, כך מעשי המצוות בונים כלים לרצון ה' בהם הוא מתגלה. המשל ליחס בין הקב"ה לבין מעשה המצוות של התחתונים הוא כמו היחס בין רצון הנפש לבין גוף האדם המאפשר לרצון הנפש להתגלות.

בתורה רצון ה' גלוי יותר מאשר במצוות, וכמו שמבאר אדמו"ר הזקן בהמשך פרק כ"ג:

"אך המחשבה וההרהור בדברי תורה שבמוח, וכח הדבור בדברי תורה שבפה, שהם לבושים הפנימים של נפש האלהית, וכל-שכן נפש האלהית עצמה המלובשת בהם, כולם מיוחדים ממש ביחוד גמור ברצון העליון, ולא מרכבה לבד, כי רצון העליון הוא הדבר הלכה עצמה שמהרהר ומדבר בה, שכל ההלכות הן פרטי המשכות פנימיות רצון העליון עצמו, שכן עלה ברצונו יתברך שדבר זה מותר או כשר או פטור או זכאי או להפך".

אדמו"ר הזקן מסביר שהתורה היא הרצון העליון בעצמו, ולכן המחשבה בדברי תורה מיוחדת לגמרי עם רצון ה'. במשפט הבא אדמו"ר הזקן מביא משל, ליחס בין מחשבת התורה לרצון ה':

וכן כל צרופי אותיות תנ"ך הן המשכת רצונו וחכמתו המיוחדות באין-סוף ברוך הוא בתכלית היחוד, שהוא היודע והוא המדע בו'. וזהו שנאמר ד"אורייתא וקב"ה כולא חד", ולא אברין דמלכא לחוד כפיקודין.

כאשר אדמו"ר הזקן רוצה להמחיש לנו את ייחודה של המחשבה בדברי תורה עם הקב"ה, הוא מביא את דברי הרמב"ם שהוא היודע והוא המדע בו', זאת בשונה מהמצוות שהם כמו אברים של המלך. בעוד המשל לרצון העליון המלובש במצוות מקביל לרצון הנפש המתבטא באברים, המשל המבטא את יחוד התורה ברצון ה' מקביל לאחדות הנפש עם המושכל או המודעות שבשכל.

ביחס שבין רצון הנפש והגוף, הגוף נקרא 'מרכבה' לנפש. הגוף אינו מיוחד עם הנפש ביחוד גמור כיוון שהגוף קיים בפני עצמו, והנפש רק מתלבשת בתוכו. אך השכל-המודעות של האדם אינה חיצונית לנפש, ואין לה קיום בפני עצמה. הנפש בוחרת לבטא את עצמה בצורה מסוימת, ולכן היא חושבת ומשכילה.

כאשר אדם עוסק במחשבתו בדברי תורה, המחשבה שלו לגמרי מאוחדת עם המחשבה של ה'. האחדות בתורה אינה כמו אחדות במצוות, בעוד במצוות המעשה עצמו חיצוני לרצון ה' כגוף להתגלות הנפש, במחשבת התורה המחשבה של האדם היא לגמרי מאוחדת עם ה' כמו שהמודעות של האדם מאוחדת עם הנפש שלו.

מכתב אלקים הוא

בפרשת במדבר התורה מתארת לנו באריכות את סדר מסעותיהם וחנייתם של בני ישראל. כאשר היא מתארת את סדר חנייתם, אנו רואים שכל השבטים היו חונים סביב למשכן אוהל מועד. בתוך אוהל מועד היה את ארון הברית שבתוכו היו לוחות הברית, מרכזו של מחנה ישראל.

על לוחות הברית נאמר 'והלחת מעשה אלוקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת'. כאשר התורה אומרת לנו 'חרות על הלוחות' עלינו לשים לב להבדל בין אותיות כתיבה לבין אותיות החקיקה. באותיות הכתיבה ישנו את הקלף ועל גביו מתווסף הדיו. באותיות החקיקה הרקע לכתב והכתב עצמו הם לגמרי אחד. אין דברים נפרדים שהאחד משרת את השני, אלא מתוך הרקע עצמו נוצר הכתב. על זה מעידה התורה 'והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא' כלומר כל הלוחות גם הרקע וגם הכתב - הכל אלקות.

כפי שנכתב כאשר האדם כותב בכתב ידו, ישנו את הקלף החלק והפשוט שעל גבו מתווסף בצורה חיצונית הדיו. דימוי זה מקביל למשל שאדמו"ר הזקן הביא מהזוהר, לייחוד שיש בין רצון ה' לבין מעשה המצוות. הקלף החלק והפשוט מקביל לנפש וממילא גם לרצון ה', ואילו הדיו שנוסף על הקלף מקביל לגוף שנוסף על הנפש, ולמעשי המצוות הבונים כלים חיצוניים לרצון ה', בהם ה' יכול להתגלות.

כאשר הקב"ה כותב את הלוחות ב'מכתב אלקים', גם הרקע לכתב וגם הכתב עצמו הם אלוקים. לעיל נכתב שמחשבת התורה נמשלה בדברי אדמו"ר הזקן, לנפש המתלבשת במחשבה. אמרנו שבשונה מאברים ורצון הנפש מחשבת השכל מאוחדת עם הנפש כיוון שהמחשבה נולדת בתוך הנפש ואינה נבראת בצורה חיצונית לנפש. כעת אנו יכולים לדמות את מכתב הלוחות למחשבת הנפש. כמו שבלוחות הרקע לכתב הוא לגמרי אלוקי וגם הכתב עצמו הוא לגמרי אלוקי כך גם במשל של מחשבה ונפש - הנפש היא כמו הרקע לכתב והמחשבה המסוימת מקבילה לכתב עצמו.

מדברנו עולה שלוחות הברית שהם מרכז התורה, מבטאות בצורה יפה מאוד את מהותה של התורה. כשם שהכתב חקוק בתוך הלוחות, כך גם העוסק בדברי תורה 'חוקק כתב' כביכול בתוך רצון ה', כך שהמחשבה שלו והרצון של ה' לגמרי מאוחדים.

